

מסורת הש"ס עם הוספות

(א) [עירובין י. וס"ג], (ב) כמונת דף לג:, (ג) [כדלחא גזדרס מל:], (ד) סוף מס' זבים, (ה) וע"ע תוס' כתובות לב: ד"ה שלא.

סמל של חג החנוכה

הגהות הב"ח

(א) גמ' המראה והא מינעיל: (ב) ורב דאמר כר' יוחנן: (ג) רש"י ד"ה והא כו' אלא פריך לאוקימנא: (ד) תוס' ד"ה אמר וכו' במקומו ואינו ניכר: (ה) ד"ה מניא וכו' טמא דאע"פ דהורו צעיניהו וכו' מ"מ הכבר אינה מקבלת: (ו) ד"ה לוקן וכו' פי' רש"י מקרא: (ז) בא"ד מכות מביאו לידי תשלומין כלומר אינו נריך:

סמל של חג החנוכה

ליקוטי רש"י

שֵׁשֶׁה לַיּוֹגִין חֶסֶר קוֹרְטוּב שְׁנַפְלָ לַתּוֹכֵן קוֹרְטוּב חֲלָב. שְׁאִינו דומה את מראה המים. ומראיהן כמראה מים. כיון דליכא שיעורא צמיא לא פסלי דרצנן תרמי צעו שיעורא וחומא. הב"ח הו"ך אחר המראה. דכי היכי דאולת צרישא צמר חומא ואמרת לא פסלוהו סיפא נמי זיל צמר חומא ואימא פסלוהו [חולין כו.]. אמר רב יוסף **לֹא שְׂמִיעָא לִי הָא שְׂמַעְתָּהּ. דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוא תלמיד של רב ושמואל ומהל רב יוסף ונעקר תלמודו וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו נוכח לאותה שמועה מתמיה ולא תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו ואצ"י תלמידו מוזכרו. אמר ליה אבבי את אמרת ל'. קודם חליין [נדה לט.]. **שֵׁלָא הָשֵׁם הַמְּבִיאָו לְיָדֵי מַכּוֹת בּוֹ**. המקרא המציאו לידי מלקות אינו מציאו לתשלומין מלקות מלא חענה תשלומין מכאשר זמם וכיון דשני שמות הן חייב על שניהם [כתובות לב:].**

סמל של חג החנוכה

תורה אור השלם

(א) **לא תרצח לא תנאף לא תגנב לא תענה ברעך עד שקר**: [שמות כ, יג]

(ב) **וְעִשְׂתֶּם לוֹ פֶּאֶשֶׁר זָמִם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבְגֶרְתְּ הָרֵעַ מִקֶּרְבֶּךָ**: [דברים יב, יט]

סמל של חג החנוכה

הגהות וצינונים

[א] ג"א ל"ן [גליין]: [ב] "חיישינן (ובדפוס ריניציאה "אי אפשר") לשלשה לוגין שאובין שלא יהו במקום אחד" מהר"ם ל"ג (לגירסת

כיצד העדים

חסר קורטוב. גרסינן הכא צרישא וצסיפא: **לֹא פִסְלוּהוּ**. משום דחסרו קורטוב אכל אי הוו מעיקרא שלשת לוגין שלמים ונפל לתוכן קורטוב יין ומראהן כמראה יין פסלוהו והא דתני רבי חייה הורידו את המקוה כי האי תנא סצירא ליה: **לֹא פִסְלוּהוּ**. טעמא דסיפא נמי משום דחסר קורטוב הוי וגצי

יין נמי הוי מצי למיתני כי האי גוונא

צרישא וניתנינהו צחדא צצא הכי שלשת לוגין מים חסר קורטוב שנפל לתוכן קורטוב יין או חלב צין שמראיהן כמראה מים צין שמראיהן כמראה יין לא פסלוהו אלא כי אורחא דמילתא קתני להו שהיין שהוא אדום הופך את המים ממראיהן אצל החלב אין דרכו להפוך את מראיתו: הב"ח הו"ך אחר המראה. וגצי יין אפילו דמראיהן כמראה יין לא פסלוהו ורצ כותיה סצר ליה וגצי חלב אע"ג דמעיקרא חסר קורטוב הוו משלים להו חלב: והא **מִיבַעֲיָא בַּעֵי לָהּ בּוֹ**.

אהא (א) פרכין לאוקימנא לרב כרצי יוחנן בן נורי ולא כרצנן: דבעי רב **פפא**. רצ דאמר לעיל לא פסלוהו היכי תני מי תני חסר קורטוב צרישא ואי הוו שלמים פסלו ודלא כרצ ואיהו דאמר כר' יוחנן או דלמא רב לא תני צרישא חסר קורטוב ואמרה למילתיה דלעיל אפילו כרצנן דרצנן תרוייהו צעו שיעורא וחומא ורצ דאמר כדברי הכל דכולי עלמא חומא מיהת צעינן: **לְרַבָּא פְּשִׁיעָא לִיהּ**. דרב תני חסר קורטוב צרישא דלא צעי תנא קמא אלא שיעורא ורצ דקפיד נמי אחומא כר' יוחנן בן נורי אמרה למילתיה: אמר רב יוסף **לֹא שְׂמִיעָא לִי הָא שְׂמַעְתָּא**. תלמידו של רב יהודה אני ולא שמעתי מפיו שמועה זו דאמרן לעיל צסמיה ג' לוגין מים שנפל לתוכן כו': **א"ל אבבי בוי**. רב יוסף חלה ושכח תלמודו^[ז] והיה אצ"י מוזכרו מה שקיצל הימנו: ואת אמרת גיהאין. כששנית משנה זו אמרת לנו עליה היא מימרא דרב יהודה אמר רב ופירשת לנו דרב לא הוה תני חסר קורטוב צרישא ואמר למילתיה לדברי הכל: **הַטּוֹבֵל שֶׁם**. צאותו מקום: **לֹא עֲלָתָה לּוֹ טַבִּילָה**. שמא כל מים שהיו צוצית עומדים יחד ושמא צא זה ראשו ורצו צמים

שאוצין וזה אחד מן הפוסלין את התרומה^[ח]: **אִי אֶפְשֶׁר לְשַׁלֵּשֶׁת לַיּוֹגִין בּוֹ**. לא גרסינן דהא ודאי אפשר אלא חיישינן לשמא וסיפא דמילתא מוכחא דמשום שמא הוא דאמרינן לקמן טעמא משום דמוקמינן גצרא אחזקיה: **תַּנְיָא גַּמִּי הָבִי**. דחיישינן ציס הגדול למשקין הנופלין צו שהם עומדים צמקומס: **חֲבִית שֶׁל יִין**. גרסינן צצרייתא והכי גרסינן צתוספתא (דמקואות פ"ה): **וּבֵן כֶּבֶר שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנַפְלָ שֶׁם**.

אחר שטבל זה ועלה: **טַבּוּא**. שמא היין עומד צמקומו ונטמא מחמת האדם וחור וטימא את הככר: **מוֹאֵי וּבֵן**. פשיטא כיון דחיישת לשמא היין עומד צמקומו איכא למיחש שנטמא הככר: מהו דתימא. אף על גב דלגצי טבילה חיישינן לגצי ככר לא חיישינן דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין צדוכתיה אי לא וגצי גצרא הוא דאמרינן לא עלתה לו טבילה אוקי גצרא אחזקיה והוא^[ט] טמא היה וצטבילת ספק אתה צא לטהרו אל תטהרנו מספק והכא אוקי תרומה אחזקה והיא צחוקת טהורה קיימא קמ"ל: **בַּתְּנִי' שֵׁלָא הָשֵׁם הַמְּחִיבּוּ מַלְּקוֹת מַחֲיִיבוּ תַשְׁלוּמִין**. מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר זמם: **הָשֵׁם**. המקרא: **בַּלְּ הַמִּשְׁלֵם אִינוּ לֹאֶקֶד**. דכתיב כד רשעה אחת אתה מחייצו ואי אתה מחייצו משום שתי רשעיות וצמסכת כתובות (דף צב:): **מַקְשִׁינַן וְנִימָא כָּל הַלוֹקָה אִינוּ מַשְׁלֵם וְיִלְקוּ כָּל הַזּוֹמְמִין וְלֹא יִשְׁלְמוּ וּמִשְׁנִינַן צפִירוּשׁ רצתה תורה עדים זוממין לתשלומין וילף לה התם: אִין לֹאֶקֶן אֵלֹא אַרְבַּעִים**. משום כאשר זמם אכל משום לא תענה לא לקי כדמפרש צגמרא: **גַּבּוֹ'**

רש"י ורסו' הגורסים כאן יין). ויש מוחקים תיבת "שאובין" (בית פנחס, חות יאיר סי' קי), או "לשלשה לוגין שאובין" (חות יאיר שם, רש"ש): [ג] והוא **בחזקת** טמא רש"ל [גליין]: [ד] צ"ל **טריף** [גליין] הגה זו נוספה בש"ס וילנא. ובתוס' שאנץ דהשקה בעלמא **עביר** להו: [ה] גיר' רש"א [גליין]: [ו] צ"ל **תניא** (רש"ש): [ז] צ"ל **בשור המועד** (ערליץ) ובמראה כהן הגיה **בשור ובור**, ולדבריו צ"ל בסמוך וכתוב **שם דישלם** (וכ"ה בהאזה"מ):

כיצד ראשון

פרק ראשון

מכות

ד.

אמר רב יהודה אמר רב חבית מלֵאָה מים. כך גיר' הקונטרס וקאמר לא עלתה לו טבילה משום מים שאוצין ולא נראה

דהא מדשוי להו השקה כמחוצרים לטהרם מטומאה הוא הדין לענין טבילה נמי ועוד דאמרינן צבילה (דף יח: ושם) מטבילין כלי על גצי

מימיו לטהרו והיכי סלקא ליה טבילה לגו מנא הא המים צצחוכו שאוצין ולא מייערצי וצהשקה צעלמא עדיף^[י] להו אלא ודאי נעשין מחוצרין גס לענין טבילה לכך נראה דגרסינן צמילתיה דרב יהודה צצית מללאה יין ולכך לא עלתה לו טבילה דמי הים קוו וקיימי ושמא עדיין הוא צצור ועומד צמקומו (ד) ואיסור ניכר וטובל ציין אצל נהרא צעלמא לא דודאי מתערב צמים ואז לא היה צעין ועלתה לו טבילה ומיירי ציין לצן שאינו משנה מראית המים דאי ציין אדום ניחוי אס שניה מראית המים אס לא: **תַּנְיָא גַּמִּי הָבִי חֲבִית מֵלֵאָה יִין**. וגס רש"י לא גריס הכא מים כי אס יין דאס לא כן מאי קאמר וכן ככר של תרומה שנפל לשם טמא (ה) והא [אפי"ל] צעיניהו ולא נתערצו מ"מ אינה מקבלת טומאה (וטכרה) [דטהרו] צהשקה דהרי הס מחוצרין למקוה והכי תנן^[י] צבילה (דף יח:): מטבילין כלי ע"ג מימיו לטהרו:

לֹאֶקֶן וּמִשְׁלֵמִין שֵׁלָא הָשֵׁם הַמְּבִיאָן לְיָדֵי מַכּוֹת מַבִּיאָן לְיָדֵי תַשְׁלוּמִין. פי' (י) מקרא דמצאן לידי מכות דהיינו מלא תענה אינו מציאן לידי תשלומין אלא מקרא ועשיתם לו כאשר זמם ומש"ה לוקה ומשלם משמע דאי ליכא אלא חד קרא אינו לוקה ומשלם וקשה הא אמרי' צהשוכר את הפועלים (צ"מ דף טא. ושם) החוסס פי פרה לדוש צה לוקה ומשלם אע"ג דליכא אלא חד לאו דלא תחסוס לכך פירש ה"ר מאיר מצורגוני דה"ק שלא השם המציאן לידי מכות (י) אינו כריך להציאן לידי תשלומין דתשלומין לא צעו אזהרה דאי צעו אזהרה ודאי לא לקי דלא למלקות אתה כי אס לתשלומין כדאמרינן (לקמן דף יג:): לאו שניתן לאזהרת מיתת צ"ד אין לוקין עליו אלא לא צעו אזהרה דליכא אזהרה צצן ועין^[י] וכתיב שלם ישלם צלא אזהרה הלכך לא תענה למלקות אתה וכן צהך דלא תחסוס ע"כ דאזהרה דלא תחסוס לא אחיא אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסוס דין הוא שישלם מה שרצויה לאכול צאותה שעה דליכא למימר דאזהרה אתה לממון ולא למלקות דאס כן לכחצ קרא צלשון עשה האכל שור צדישו ושמענא שפיר דאס לא האכיל חייצ אלא ע"כ אזהרה כי אתה למלקות אתה^[י]: צשלמא

דאזהרה דלא תחסוס לא אחיא אלא למלקות דתשלומין ממילא נפקא דכיון דאינו רשאי לחסוס דין הוא שישלם מה שרצויה לאכול צאותה שעה דליכא למימר דאזהרה אתה לממון ולא למלקות דאס כן לכחצ קרא צלשון עשה האכל שור צדישו ושמענא שפיר דאס לא האכיל חייצ אלא ע"כ אזהרה כי אתה למלקות אתה^[י]: צשלמא עומד צמקומו ונטמא מחמת האדם וחור וטימא את הככר: **מוֹאֵי וּבֵן**. פשיטא כיון דחיישת לשמא היין עומד צמקומו איכא למיחש שנטמא הככר: מהו דתימא. אף על גב דלגצי טבילה חיישינן לגצי ככר לא חיישינן דהא מילתא ספיקא היא אי קאי יין צדוכתיה אי לא וגצי גצרא הוא דאמרינן לא עלתה לו טבילה אוקי גצרא אחזקיה והוא^[ט] טמא היה וצטבילת ספק אתה צא לטהרו אל תטהרנו מספק והכא אוקי תרומה אחזקה והיא צחוקת טהורה קיימא קמ"ל: **בַּתְּנִי' שֵׁלָא הָשֵׁם הַמְּחִיבּוּ מַלְּקוֹת מַחֲיִיבוּ תַשְׁלוּמִין**. מלקות משום לא תענה ותשלומין משום כאשר זמם: **הָשֵׁם**. המקרא: **בַּלְּ הַמִּשְׁלֵם אִינוּ לֹאֶקֶד**. דכתיב כד רשעה אחת אתה מחייצו ואי אתה מחייצו משום שתי רשעיות וצמסכת כתובות (דף צב:): **מַקְשִׁינַן וְנִימָא כָּל הַלוֹקָה אִינוּ מַשְׁלֵם וְיִלְקוּ כָּל הַזּוֹמְמִין וְלֹא יִשְׁלְמוּ וּמִשְׁנִינַן צפִירוּשׁ רצתה תורה עדים זוממין לתשלומין וילף לה התם: אִין לֹאֶקֶן אֵלֹא אַרְבַּעִים**. משום כאשר זמם אכל משום לא תענה לא לקי כדמפרש צגמרא: **גַּבּוֹ' מוֹלֵא**

מאיר. פי' לוקין שעברו על לא תענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וחכ"א **כל המשלם אינו לוקה**. חשבך שלמה עזר ר"ח א) וכן פי' כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ק שם ועי' צמוס' ש"ץ כאן: (ב) נראה שזון צעו דאין הלכין אחר המראה רק צנפל לתוכן יין דלחיא כד"ה אכל צסיפא קי"ל כח"ק דאין הלכין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' רעצ"א: (ד) עיין צמי' הרצ"ן שכתב וכן ר"ח צע"א זו חוספתא כלא צלשנה וכו' אלא שאין זה מחוור צעיי וכו':

עין מושפּט
נר מצוה

כד א ב מיי' פ"ז מהל'
מקואות הלכה יא
סמוג עשין רמח טו"ש ע"ד
סי' רא סעף כג:

כד ג מיי' שם הל' ח [ג"ל
פ"ו הל"ן] סמוג שם:

כד [ג] [שס]:

כז ד מיי' פי"ח מהל'
עדות הל' א ופי"ח
מהלכות סנהדרין הלכה ז
טח"מ סי' לח:

כז ה מיי' פי"ח מהל'
עדות הל' א סמוג עשין
קי':

סמל של חג החנוכה

רבינו חננאל

[חסר קורטוב] מים שנפל לתוכן קורטוב יין ומראיהן כמראה היין ונפלו למקוה לא פסלוהו. ג' לוגין חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב חלב והרי מראיהן כמראה מים ונפלו למקוה לא פסלוהו ור' יוחנן בן נורי אמר הכל הולך אחר הנראה: ואקשינן איני דפשטה רב כר' יוחנן בן נורי ור' חייא כרבנן והא **רב פפא מיבַעֲיָא הוּדָה בַּעֵי לָהּ** (ואמר) והוה אמר רב ברישא דמתני' הכי תני לה ג' לוגין מים חסר קורטוב ונפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה הא ג' לוגין מים שנפל לתוכן קורטוב יין פסלי המקוה ור' יוחנן בן נורי אמר הכל הולך אחר הנראה וכיון שמראיהן כמראה יין אע"פ שנפל לתוך ג' לוגין לא פסלו המקוה ורב דאמר כר' יוחנן בן נורי או דלמא רב מתניתין ג' לוגין שנפל לתוכן קורטוב יין לא פסלו המקוה תני לה ורב דאמר כר' יוחנן בן נורי חסר קורטוב ונפל לתוך קורטוב יין לא פסלו המקוה תני לה ורב דאמר לדברי הכל ור' יוחנן בן נורי בחלב הוא דפליג ואסיפא דקתני ג' לוגין חסר קורטוב הוא דפליג אבל ארישא מודה. ואמרינן רב פפא הוא דמיבַעֲיָא ליה אבל רבא פשיטא ליה. וראינו משניות מדוקדקות שאין כתוב בהן ברישא דמתניתין חסר קורטוב (א) וקיימא לן כרב לדברי הכל (ב). קורטוב מפורש בהמוכר את הספינה (דף צ). שהוא חלק א' מח' בשמינית: רב יוסף כשחלה איצקר ליה תלמודיה ושכח ממנו לפיכך היה אומר לא שמיצא לי הא שמעתא וכן מפורש בנדרים: אמר רב חבית מליאה מים שנפל לים הגדול הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה לפי שאי אפשר (ג) לגי' לוגין מים שלא יהיו במקום אחד. ותניא כוותיה. ודווקא בים הגדול דקור וקיימי מיא אבל בנהרות דמשכי לא. **תַּנְיָא בְּתוּסְפָתָא** (ד חבית שנשברה בים ומרא' אותו מקום כמרא' יין הטובל באותו מקום לא עלתה לו טבילה ולא עוד אפילו נפל שם ככר של תרומה טמא: מתני' מעידנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זה ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין דברי ר'

מאיר. פי' לוקין שעברו על לא תענה ומשלמין מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם. וחכ"א **כל המשלם אינו לוקה**. חשבך שלמה עזר ר"ח א) וכן פי' כל המפרשים דמתני' ועי' תוס' רע"ק שם ועי' צמוס' ש"ץ כאן: (ב) נראה שזון צעו דקור הלכין אחר המראה רק צנפל לתוכן יין דלחיא כד"ה אכל צסיפא קי"ל כח"ק דאין הלכין אחר המראה וכן פסקו הפוסקים: (ג) עי' רעצ"א: (ד) עיין צמי' הרצ"ן שכתב וכן ר"ח צע"א זו חוספתא כלא צלשנה וכו' אלא שאין זה מחוור צעיי וכו':

רש"י ורסו' הגורסים כאן יין). ויש מוחקים תיבת "שאובין" (בית פנחס, חות יאיר סי' קי), או "לשלשה לוגין שאובין" (חות יאיר שם, רש"ש): [ג] והוא **בחזקת** טמא רש"ל [גליין]: [ד] צ"ל **טריף** [גליין] הגה זו נוספה בש"ס וילנא. ובתוס' שאנץ דהשקה בעלמא **עביר** להו: [ה] גיר' רש"א [גליין]: [ו] צ"ל **תניא** (רש"ש): [ז] צ"ל **בשור המועד** (ערליץ) ובמראה כהן הגיה **בשור ובור**, ולדבריו צ"ל בסמוך וכתוב **שם דישלם** (וכ"ה בהאזה"מ):